

INICIJATIVE RCC-A OLAKŠAVAJU ŽIVOT SVIM LJUDIMA NA ZAPADNOM BALKANU

Prije 18 godina formirano je Vijeće za regionalnu saradnju (RCC), kao nasljednik nekadašnjeg Pakta za stabilnost Jugoistočne Evrope. Na kojim principima radi RCC, šta su njegovi najznačajniji rezultati u proteklih 18 godina, a kakvi su planovi za budućnost, za Business Magazine govori Amer Kapetanović, generalni sekretar RCC.

RAZGOVARALA Almasa Bajrić

U februaru ove godine obilježena je 18. godišnjica formiranja Vijeća za regionalnu saradnju (Regional Cooperation Council RCC). RCC je nasljednik Pakta za stabilnost Jugoistočne Evrope, koji je kako mu samo ime kaže imao za cilj stabilizaciju na trusnom području Zapadnog Balkana. RCC je uz proces stabilizacije na kojemu se i dalje radi u fokus stavio i povezivanje Zapadnog Balkana, a jedan od najznačajnijih projekata u tom pravcu je formiranje zajedničkog tržišta Zapadnog Balkana. Koji su najznačajniji rezultati RCC u proteklih 18 godina i kakvi su planovi za budućnost, za Business Magazine govori Amer Kapetanović, generalni sekretar RCC.

BM: RCC je krajem februara ove godine obilježio 18 godina postojanja. Šta biste istaknuli kao glavno postignuće RCC u ovom periodu?

KAPETANOVIĆ: Proteklih 18 godina rada RCC bih nazvao putem od stabilizacije do sinhronizacije ekonomskog razvoja i rasta. Podsjećam da je RCC stvoren kao organizacija - nasljednik Pakta za stabilnost Jugoistočne Evrope koji je formiran iz potrebe da se

“**NAŠ ZADATAK JE POMOĆI EKONOMIJAMA NA BALKANU DA SHVATE DA SARADNJA NEMA ALTERNATIVU**”

jednom postkonfliktnom regionu, kakav je Zapadni Balkan ponudi platforma putem koje će se raditi na pomirenju, stabilizaciji i drugim postkonfliktnim procesima.

RCC je rođen u vrijeme kad je svijet bio mjesto gdje je multilateralizam bio važan, gdje su dijeljene neke zajedničke vrijednosti koje su stavljane u prvi plan i nije bilo važno koliko je ko jak i kakvu vojsku ima, svačiji glas je bio jednako važan ili se barem tako činilo.

Osamnaest godina kasnije RCC radi u potpuno drugačijem kontekstu. U kontekstu neumitnih i vrlo brzih političkih promjena, u kojima je sila postala ključni faktor, a multilateralna saradnja na velikom testu. Ali tokom proteklih 18 godina RCC je izrastao u organizaciju koja je postala ozbiljan katalizator, ponajprije procesa proširenja Evropske unije na Zapadni Balkan. Naš zadatak pomoći ekonomijama na Zapadnom Balkanu da shva-

te da saradnja nema alternativu. Da ukoliko uspijemo sve stvari oko kojih se ne slažemo staviti, za početak, malo sa strane i pokušati se fokusirati na stvari koje su nam zajedničke i da tu vrstu biznis pragmatizma stavimo u prvi plan – zaista možemo dosta uraditi za dobrobit ljudi. Ne želim umanjiti značaj rješavanja otvorenih pitanja, ali nam je za njih potrebno veće međusobno povjerenje, a do njega dolazimo postupno i to preko svakodnevnih životnih stvari koje nas spajaju. Jer, na neki način sve se svodi na to da promjene, koliko god apstraktne bile i u bilo kakvoj formi, na kraju je bitno koliko utiču na svakodnevni život. Zbog toga možemo biti ponosni na ovih 18 godina. RCC je organizacija koja u svojoj upravljačkoj strukturi ima 25 učesnica, od kojih su 14 članice EU, a pet dio G20. Tu su i učesnice koje nisu članice EU, poput Turske, Norveške, Švicarske. Zatim imamo one koje nisu

članice NATO, poput Srbije, Bosne i Hercegovine, ali i one koje jesu članice NATO. Takva kompozicija naše upravljačke strukture, na koju smo jako ponosni, jer upravo iz te šarolikosti dobijamo vrlo jak politički mandat koji nam daje široku platformu okupljanja. Prema mojoj ocjeni, najjača karakteristika RCC-a je upravo ta moć okupljanja. Nama je dat mandat da okupljamo i pokušamo naći svima zajedničke elemente. Mislim da smo tokom ovih 18 godina, a naročito u posljednjih deset godina uspjeli staviti fokus na stvari koje su jako važne, koje nas povezuju i u interesu su svih. Uspjeli smo napraviti neke dobre rezultate, kao što je ukidanje roaminga na Zapadnom Balkanu, potpisan je čitav niz sporazuma o slobodi kretanja sa ličnim kartama, ljudima sa profesionalnim i akademskim kvalifikacijama one mogu biti automatski priznate u ekonomijama Zapadnog Balkana itd.

BM: Ali ti sporazumi ne funkcioniraju na području svih zemalja Zapadnog Balkana. Kako to promijeniti?

KAPETANOVIĆ: Naravno, uvijek ima problema, jer

“**ZAPADNI BALKAN VIŠE NIJE SAMO ZONA TEHNIČKOG PROŠIRENJA, NEGO JE VEZIVNO TKIVO IZMEĐU EU, CENTRALNE AZIJE I JUGOISTOČNE EVROPE**”

jedno je deklarativni konsenzus, da se dogovorimo da nešto trebamo uraditi, a drugo je radni konsenzus, kad stvari treba implementirati na terenu. Imamo problem oko sporazuma o slobodi kretanja sa ličnim kartama u Bosne i Hercegovine ili sporazuma o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija, imamo problem s takozvanim *Briselskim dijalogom*, odnosno, između Beograda i Prištine. Problema ima, problema je bilo, problema će biti, ali mi zbog toga ne odustajemo. Nije lako bilo ni okupiti predstavnik šest vlada da potpišu u Beogradu sporazum o uspostavljanju zone slobodnog roaminga na Zapadnom Balkanu. Tada su sam svi govorili da previše sanjamo, da to nije realno, ali smo to uradili. Kao što smo kasnije uradili i neke druge stvari. Pomogli smo da se uspostavi jedinstveno područje plaćanja (*SEPA*) od kojeg sada plodove već sada ubiru Albanija, Crna Gora i Sjeverna Makedonija i Srbija. Ali, svaki dan je novi izazov i svaka tema je specifična. Naročito kada radite u regionu koji jako politički fragmentiran, opterećen historijski naslijeđenim problemima i narativima.

BM: ...i nestabilan. Kako u takvom okruženju raditi i postizati rezultate?

KAPETANOVIĆ: Teško jeste, ali mi uspijevamo. Uspijevamo zbog te upornosti, o čemu najbolje svjedoče podaci koje dobijamo na osnovu naših istraživanja, a koje provodimo kroz *Balkan barometar* i *SecuriMetar*. Naša istraživanja, na vrlo reprezentativnom uzorku od 6.000 ispitanika, dakle 1.000 po ekonomiji, pokazuju da imamo stalni rast povjerenja u regi-

onalnu saradnju. To nam govori da je ovo što radimo prepoznato od strane ljudi. I ne samo ovo što mi radimo, nego i da je logika regionalne saradnje kod običnih ljudi, a posebno kod poslovne zajednice prepoznata kao jako bitna. Mislim da je to možda najbolji odgovor na pitanje gdje smo se pozicionirali,

TOKOM OVIH 18 GODINA, A NAROČITO U POSLJEDNJIH DESETAK GODINA, USPJELI SMO STAVITI FOKUS NA STVARI KOJE SU JAKO VAŽNE, KOJE NAS POVEZUJU I U INTERESU SU SVIH

Nastavit ćemo raditi na stvaranju jedinstvenog ekonomskog tržišta na Zapadnom Balkanu

BM: Šta je budući pravac djelovanja RCC?

KAPETANOVIĆ: Naš pravac djelovanja je nastaviti raditi na stvaranju jedinstvenog ekonomskog tržišta na Zapadnom Balkanu, te imati što je moguće veću ulogu katalizatora u Jugoistočnoj Evropi kroz *Strategiju 2030 EU*, kroz stepen i nivo implementacije zajedničkog regionalnog ekonomskog tržišta i implementaciju *Plana rasta* u okviru kojega je 50 posto ukupnih sredstava doznačeno za razvoj infrastrukture. Mislim da je to jako dobra strateška odluka *EU*. Nastavit ćemo raditi na tome, jer prema nekim projekcijama *Svjetske banke*, ukoliko uradimo sve što je planirano do 2028. godine i nastavi-

šta smo uspjeli napraviti i da smo na pravom putu.

BM: Šta je, ipak, ono što bi se izdvojilo kao glavnu odrednicu i najvažniji doprinos RCC-a u oblasti ekonomije?

KAPETANOVIĆ: Uspjeli smo stvoriti opći konsenzus da ekonomsko povezivanje u regionu nema

mo to primjenjivati to bi moglo dovesti to značajnog ekonomskog rasta u regionu. Druga stvar je strateško povezivanje Zapadnog Balkana sa Jugoistočnom Evropom i dalje prema Centralnoj Aziji. Tu povezanost postaje ključno pitanje. To je ozbiljan izazov sa kojim se želimo i možemo suočiti. Također, mislim da je u ovaj paket ekonomije i povezanosti, bitno dodati i sigurnost, koja je također, dio našeg portfolija. Do sada smo postigli jako dobre rezultate kada je u pitanju saradnja u oblasti sigurnosti u regionu, a svi ovi sigurnosni izazovi u svijetu danas se ne mogu ograničiti na jednu zemlju, oni imaju regionalne implikacije i na taj način ih treba tretirati.

alternativu i to kroz konkretne primjere ukidanja i ublažavanja barijera. Ako želimo jednoga dana svi biti u *EU*, a želimo, moramo biti spremni da postanemo dio tržišta od 450 miliona ljudi. Da bi smo to uspjeli, najprije moramo testirati svoju kompetitivnost na tržištu od 18 miliona ljudi. Ako to ne uspijemo, nećemo biti u stanju ostvariti korist od postojanja dijelom tržišta *EU*. Zato smo od *Berlinskog samita* 2017. godine krenuli sa višegodišnjim akcijskim planom za stvaranje zajedničkog regionalnog tržišta, a zatim i jedinstvenog regionalnog tržišta. Uspjeli smo stvoriti kontekst u kojem se ne samo priča, nego i radi na uklanjanju ne-carinskih barijera, administrativnih barijera za slobodu kretanja ljudi, roba, kapitala, usluga. To su četiri stuba na kojima počiva jedinstveno ekonomsko tržište *EU*. Zato je ovo što mi pokušavamo uraditi preslikavanje kontura *EU* tržišta na Zapadni Balkan, sa dvije dodatne stvari - zelena tranzicija i digitalna tranzicija. I još jedan jako važan element koji je za Zapadni Balkan jako bitan, a to je ljudski potencijal. Zapadni Balkan je region iz kojeg je jako puno ljudi otišlo, a da bismo govorili o nekaikovom ekonomskom rastu, koji nam je potreban za konvergenciju sa *EU*, ljudski kapital je presudan. Sve što mi radimo je omogućilo da se značajno poveća volumen trgovine među ekonomijama Zapadnog Balkana, da unutrašnje investicije već u 2024. godini premaše 10 miliona eura. Prije pandemije *COVID* region je imao ozbiljan rast *BDP-a*. Naravno, sva globalna kretanja jako utiču na rast *BDP*, ali je na stabilnom regionalnom prosjeku rasta od tri po-

60%
kompanija iz regiona smatraju da im je ukidanje roaminga olakšalo poslovanje

sto. Ono što jeste problem je činjenica da ako nastavimo rast prema stopi od tri posto regionalno, trebat će nam 40 godina da dođemo na nivo najrazvijenijih zemalja *EU*.

BM: Postoji li spremnost među zemljama regiona da se pređe na slijedeći korak, da se razgovara o temama o kojima se nije govorilo prije godinu - dvije?

KAPETANOVIĆ: Postoji načelna spremnost. Međutim, moramo shvatiti da su i vlade u regionu, ali i u *EU* i cijelom svijetu, malo iznenađene brzinom geopolitičkih promjena i silinom izazova i udara. Od energetike do odbrambene industrije do potrebe da se države, odnosno, ekonomije reorganiziraju. Možda se to još nije profiliralo na Zapadnom Balkanu, ali to je tema od koje se ne može pobjeći. Nedavno sam na skupu *Centralnoevropske inicijative* čuo vrlo zanimljivo izlaganje zamjenika premijera Italije, koji je rekao da je proširenje *EU* na Zapadni Balkan jako važno. Jer Zapadni Balkan više nije samo zona tehničkog proširenja, nego je vezivno tkivo između *EU*, Centralne Azije i Jugoistočne Evrope. U tom kontekstu se sada postavljaju ozbiljna pitanja, poput onih koji su to energetske koridori koji bi trebali ići kroz Zapadni Balkan i kojih bi Zapadni Balkan trebao biti dio, koje su to strateške luke, u širem bazenu Mediterana

Proteklih 18 godina rada RCC je put od stabilizacije do sinhronizacije ekonomskog razvoja, kaže Kapetanović

USPJELI SMO STVORITI KONTEKST U KOJEM SE NE SAMO PRIČA, NEGO I RADI NA UKLANJANJU NECARINSKIH BARIJERA, ADMINISTRATIVNIH BARIJERA ZA SLOBODU KRETANJA LJUDI, ROBA, KAPITALA, USLUGA

i Jadranskog mora koje su bitne za *EU* itd. Ono što je problem Zapadnog Balkana je loša infrastrukturna povezanost. Samo Albanija i Srbija za potpuni razvoj svoje infrastrukture trebaju više od 20 milijardi eura, a da ne govorimo o cijelom regionu. Ako želimo biti dio te nove priče, dio koridora, sada je vrijeme da se uklopimo. Izgradnja infrastrukture je prva stvar kojom se moramo baviti i zato je zamjenik premijera Italije rekao da su oni jako zainteresirani da ožive priču o Jadranskom koridoru i drugim koridorima, koji pove-

zuju Rijeku i Trst sa kontinentalnim dijelom Evrope. Kao što je *Koridor 5C*, koji bi trebao biti i željeznički koridor da povezuje Centralnu Evropu i luku u Pločama. Ovo je nova tema, a bitna je, jer smo zadnjih 10 godina govorili o unutar-njem povezivanju Zapadnog Balkana, kao testu za fazno uključivanje u *EU*. Sad već govorimo kako da to proširenje bude dio strateške autonomije *EU*, jer geografija je neumoljiva, a ovdje geografija igra veoma važnu ulogu - sada posebno. Balkan je u tim novim temama nezaobilazna tačka za *EU*.

BM: Koliko RCC zaisa može uticati svojim aktivnostima na promjenu politika unutar država Zapadnog Balkana kako bi se omogućio bolji i kvalitetniji život građana na Zapadnom Balkanu?

KAPETANOVIĆ: Bolji život građana u svakoj od ekonomija Zapadnog Balkana je prevashodno i u interesu i ingerencijama vlada. Pristupanje jedinstvenom tržištu *EU* građani možda ne razumiju u dovoljnoj mjeri. Ali, odlično razumiju manje troškove zbog ukidanja roaminga. Zato smo radili na jedinstvenom tržištu plaćanja *SEPA*. Nadam da ćemo i tu priču privesti kraju na cijelom Zapadnom Balkanu. Ako uzmemo samo primjer Bosne i Hercegovine gdje više od milion Bosanaca i Hercegovaca koji žive vani redovno šalju novac kući. Možete samo zamisliti koliko su do sada platili taksi za bankarske transakcije, kada šalju novac iz *EU* svojoj porodici u Bosni i Hercegovini. Sa *SEPA* tih taksi više neće biti. Ne da nema taksi zbog kojih su transakcije šest puta skuplje u odnosu na transakcije unutar *EU*, nego su transakcije automatske. Mislim da upravo te stvari kao što su roaming i *SEPA* ono što svim ljudima na Zapadnom Balkanu olakšava život. Prema našim istraživanjima, više od 60 posto kompanija su rekle da im je ukidanje roaminga olakšalo poslovanje. Kao što je mnogima olakšalo život putovanje sa ličnom kartom. I tu treba pojasniti da putovanje sa ličnom kartom još nije zaživjelo između Kosova i Bosne i Hercegovine, zbog političkih problema unutar Bosne i Hercegovine, ali ne treba zaboraviti činjenicu da je u drugim područjima regiona to sada regulisano. **B**